

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Черниш Юрій Петрович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ	553
Якимович Роман Іванович ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ ЯК КОМПЛЕКСНА ФОРМА ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	554

СЕКЦІЯ 13. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА

Харитонов Євген Олегович САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	557
Давидова Ірина Віталіївна ПРИВАТИЗАЦІЯ ЧИ КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ЩО ОБРАТИ?	559
Мінченко Райса Миколаївна, Мінченко Дар'я Анатоліївна ДЕЩО ПРО ПРОЦЕДУРУ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ...	561
Некіт Катерина Георгіївна ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ТИМЧАСОВОЇ ВЛАСНОСТІ У ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ	564
Сафончик Оксана Іванівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	566
Бабич Ірина Григорівна ДИСТРИБУТИВНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	568
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ КРЕДИТНОГО СТРАХУВАННЯ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ	571
Глиняна Катерина Михайлівна ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ КАТЕГОРІЙ «ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ» І «ПРАВОВА ОХОРОНА» ПРАВ ДИТИНИ	572
Завальнюк Сергій Володимирович ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВЕСТИТОРІВ БУДІВНИЦТВА: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА І СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	576
Калітенко Оксана Михайлівна ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОЦЕДУРИ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	578
Кривенко Юлія Василівна ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ДОГОВОРІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	581
Матійко Микола Володимирович ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	583
Омельчук Олександр Сергійович ВПЛИВ РИМСЬКОГО ПРАВА НА ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ	586
Orzikh Yurii Hennadiiovych THE NOTION OF "COURT" UNDER EU REGULATIONS AND ITS FUTURE IMPACT ON UKRAINIAN LAW	587
Павлова Вікторія Георгіївна ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	590
Токарева Віра Олександрівна ДО ПИТАННЯ РЕПУТАЦІЇ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	591
Фасій Богдан Володимирович ЗНАЧЕННЯ РОЗСУДУ ПРИ РЕГУЛЮВАННІ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН	594
Chanysheva Alina Rashidivna CONCERNING THE DEFINITION OF AUXILIARY AND ADDITIONAL OBLIGATIONS IN THE CONTENT OF OBLIGATORY RELATIONS	596
Білоус Денис Васильович ПОНЯТТЯ НЕСПРАВЕДЛИВІ УМОВИ ДОГОВОРУ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АМЕРИКАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА	598
Ващак Владислав Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БОТІВ ДЛЯ ТОРГІВЛІ КРИПТОВАЛЮТАМИ ...	600
Дворнікова Анна Юріївна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ЗА ВИМОГАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	602
Колісниченко Сергій Васильович ДО ПИТАННЯ ДОГОВІРНИХ КОНСТРУКЦІЙ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ	605

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВЕСТИТОРІВ БУДІВНИЦТВА: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА І СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Будівництво відіграє ключову роль у житті суспільства, створюючи основу для неперервного розвитку промисловості, вирішення проблем з житлом і підвищення матеріального та культурного рівня населення. Особливе значення при цьому має будівництво житлових багатоквартирних будинків.

Доволі поширеним є спори з, так званими, «забудовниками», тими особами, які організовують будівництво багатоквартирних будинків і виступають замовниками даного будівництва. Один із поширених в судовій практиці шляхів захисту порушеного права інвесторів, які зіштовхуються з ситуацією, коли багатоквартирний будинок не добудовується і не вводиться в експлуатацію – це позов до органів місцевого самоврядування в адміністративному судочинстві про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити дії. Особливої дискусії варте питання визначення даного явища як захисту цивільного права та цивільного інтересу інвесторів будівництва, оскільки застосовуються існуючі в цивільному законодавстві способи захисту цивільних прав, чи мова йде про охорону їхніх цивільних прав і інтересів, оскільки даний спір вирішується в адміністративному судочинстві. Проте в межах даного дослідження безпосередньо розглянемо судову практику.

Так, можемо вже констатувати про формування сталої судової практики, зокрема прикладом може слугувати постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 30.09.2020 р. у справі № 640/17011/19 [6] (ухвалою Верховного суду від 01.12.2020 р. у справі № 640/17011/19 відмовлено у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою [8]) та постанова Верховного суду від 31.07.2020 р. у справі № 826/14682/16 [7]. В зазначених випадках вирішувався спір за позовом до Київської міської державної адміністрації в адміністративному судочинстві.

Згідно ст. 19 Конституції України, органи державної влади та місцевого самоврядування, а також їхні посадові особи, повинні виконувати свої обов'язки виключно відповідно до положень Конституції та законів України в межах визначених повноважень та процедур [1].

Частинами 2, 3 ст. 140 Конституції України визначено, що специфіка Управління місцевим самоврядуванням у містах Севастополі та Києві регулюється окремими законами України. Міське самоврядування здійснюється територіальною громадою відповідно до закону, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування, такі як сільські, селищні й міські ради та їхні виконавчі органи [1].

Міське самоврядування реалізується територіальними громадами сіл, селищ і міст, як безпосередньо, так і через їхні відповідні ради та виконавчі органи. Крім того, воно здійснюється через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ і міст. Згідно ч. 1. ст. 5 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», у структуру місцевого самоврядування входять, серед іншого, органи виконавчої влади сільської, селищної та міської ради [4].

В свою чергу, як установлено ч. 1, 2 ст. 11 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», у селах, селищах, містах, а також у міських районах (якщо вони створені), виконавчими органами місцевих рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші виконавчі органи, які формуються радами для виконання відповідних функцій [4].

За приписами ст. 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», в областях, районах, районах в Автономній Республіці Крим, а також у містах Києві та Севастополі, ви-

конавча влада здійснюється відповідними обласними, районними, а також міськими державними адміністраціями Києва та Севастополя. Місцева державна адміністрація є органом виконавчої влади на місцях та входить до загальної системи органів виконавчої влади. В межах своїх повноважень місцева державна адміністрація здійснює виконавчі функції на відповідних територіях та виконує повноваження, передані їй відповідною радою. Особливості виконавчої влади у містах Києві та Севастополі визначаються спеціальними законами України [4].

Особливості юридичного статусу Київської міської державної адміністрації визначені ст. 10-1 Закону України «Про столицю України – місто-герой Київ». Згідно з цим положенням, Київська міська державна адміністрація виступає в якості виконавчого органу Київської міської ради і паралельно виконує функції державної виконавчої влади, що є особливістю здійснення виконавчої влади у місті Києві. Голову Київської міської державної адміністрації призначає Президент України згідно з порядком, визначеним Конституцією та законами України [5].

Функції місцевих державних адміністрацій визначені у п. 1, 2 і 7 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про місцеві державні адміністрації». Серед них: забезпечення виконання Конституції, законів України, актів Президента України, розпоряджень Кабінету Міністрів України та інших органів вищого рівня; забезпечення законності та порядку, захист прав і свобод громадян; виконання інших повноважень, наданих державою, а також делегованих відповідними радами [3].

Основні функції місцевих державних адміністрацій описано у пунктах 1, 2 і 7 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про місцеві державні адміністрації». Вони включають, серед іншого: забезпечення виконання Конституції, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади вищого рівня; забезпечення законності та порядку, захист прав і свобод громадян; реалізацію інших повноважень, що надаються державою, а також делегованих відповідними радами [3].

Відповідно до положень п. 14 ст. 16 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», місцеві державні адміністрації, у межах визначених конституцією та законами України, здійснюють контроль за дотриманням договірних зобов'язань забудовниками, які займаються залученням коштів фізичних осіб у будівництво багатоквартирних житлових будинків на відповідних територіях [3].

Згідно з правилами п.п. 11 п. «а» ч. 1 ст. 31 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», виконавчим органам сільських, селищних та міських рад надаються власні (самоврядні) повноваження, включаючи організацію діяльності, пов'язану з завершенням будівництва багатоквартирних житлових будинків, які фінансувалися за участю фізичних осіб, у випадку, якщо забудовники не можуть продовжувати це будівництво [4].

Крім того, відповідно до положень ч.ч. 1, 8 ст. 4 Закону України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва», що регулює питання державної підтримки будівництва доступного житла, доступним житлом вважаються будівлі (комплекси) та квартири, які будуються або вже побудовані за державної підтримки. Нагляд за будівництвом та введенням в експлуатацію об'єктів доступного житла покладено на Раду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, міські державні адміністрації Києва та Севастополя, а також на центральний орган виконавчої влади, відповідальний за реалізацію державної політики у сфері державного архітектурно-будівельного контролю [2].

Відповідно до чинного законодавства, суди приймають рішення щодо визнання бездіяльності Виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) незаконною у справах, що стосуються організації робіт, необхідних для завершення будівництва багатоквартирного будинку. У таких випадках суди зобов'язують Виконавчий орган Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) організувати виконання необхідних робіт у зв'язку із неможливістю забудовника завершити будівництво [6; 7].

Проте акти чинного законодавства не містять ніякого детального опису механізму проведення організації роботи, пов'язаної із завершенням будівництва житлового комплексу у зв'язку з неспроможністю забудовника продовжувати будівництво. Це в свою чергу

«обеззброює» суди, які виносять рішення в межах чинного законодавства, а відповідно суди позбавлені можливості детально прописати механізм виконання задоволеного позову.

Як наслідок ми маємо право, яке підлягає захисту, і маємо обов'язок, який підлягає виконанню, проте захист цього права упирається в бажання відповідача виконати рішення суду через відсутність прописаного механізму виконання судового рішення. Така ситуація позбавляє сенсу таку судову практику і є нічим іншим як прояв протесту проти виниклих обставин, але може не нести позитивних наслідків для позивачів, які покладають надію на суд чи державний механізм. Сподіваємось, наявність правового регулювання, подальший розвиток законодавства та судової практики й обговорення в подальшому зумовить вирішення даної проблеми, зокрема шляхом законотворення.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 01.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text>
2. Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва : Закон України від 25.12.2008 р. № 800-VI : станом на 02.04.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-17#Text>
3. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV : станом на 03.08.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР : станом на 16.03.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
5. Про столицю України – місто-герой Київ : Закон України від 15.01.1999 р. № 401-XIV : станом на 01.01.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14#Text>
6. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 30.09.2020 р. у справі № 640/17011/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91915212>
7. Постанова Верховного суду від 31.07.2020 р. у справі № 826/14682/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90713870>
8. Ухвала Верховного суду від 01.12.2020р. у справі № 640/17011/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93244979>

Ключові слова: адміністративне судочинство, будівництво, інвестиції, інвестування, захист цивільних прав, охорона цивільних прав.

Keywords: administrative proceedings, construction, investment, investing, protection of civil rights, protection of civil rights.

Калітенко Оксана Михайлівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОЦЕДУРИ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Інститут усиновлення є одним із найбільш вдалих форм влаштування дитини в родину, що виправдав себе століттями. В будь-які часи усиновлення було відповідальною та важливою формою влаштування дітей в сім'ю. Втім, від початку повномасштабної війни в Україні процедура усиновлення зазнала певних змін, що імовірно зумовлювалось різними трансформаційними процесами в суспільстві.

Упродовж першого місяця після початку повномасштабного воєнного вторгнення росії в Україну усиновлення було призупинено (коректніше сказати, його було неможливо здійсню-